

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 548/2023-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho a sudcov Ivana Fiačana a Petra Molnára (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Univerzitnej nemocnice L. Pasteura Košice**, Rastislavova 43, Košice, zastúpenej **ALENA ZADÁKOVÁ** – advokát, s. r. o., Kováčska 32, Košice, v mene ktorej koná advokátka JUDr. Alena Zadáková ml., proti uzneseniu Okresného súdu Košice II (v súčasnosti Mestský súd Košice) č. k. 31Cb/20/2020-1183 zo 14. decembra 2022 a uzneseniu Krajského súdu v Košiciach č. k. 4Cob/31/2023-1204 z 2. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 27. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na rovnaké zaobchádzanie podľa čl. 12 ods. 2 Ústavy Slovenskej (ďalej len „ústava“), na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutými uzneseniami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje, aby ústavný súd napadnuté uznesenia zrušil a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie a priznal jej náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka bola žalovanou stranou v konaní o zaplatenie 4 972 757,92 eur s príslušenstvom vedenom pred okresným súdom pod sp. zn. 31Cb/60/2018, kde pôvodne žalobcami boli dodávateľ a postupník (na základe zmluvy o postúpení pohľadávok, pozn.). Žalobcovia podanie spoločnej žaloby odôvodňovali obavou z premlčania, keď dodávateľ dodal sťažovateľke zdravotnícky materiál, za ktorý sťažovateľka odmietala zaplatiť a zároveň odmietala zaplatiť túto žalovanú pohľadávku aj postupníkovi z dôvodu namietanej neplatnosti postúpenia. Okresný súd uznesením vyhláseným na pojednávaní konanom 16. júna 2019 pripustil zmenu žaloby, v zmysle ktorej sa žalobcovia domáhali zaplatenia svojho nároku

eventuálne dodávateľovi alebo postupníkovi. Okresný súd následne žalobu dodávateľa uznesením č. k. 31Cb/60/2018-2020 z 30. marca 2020 vylúčil na samostatné konanie z dôvodu, že nároky žalobcov sa vzájomne vylučujú, a zaevidoval ju pod sp. zn. 31Cb 20/2020. Osobitným uznesením č. k. 31 Cb/20/2020-1039 z 21. apríla 2021 konanie prerušil do právoplatného skončenia konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 31Cb/60/2018. Okresný súd rozsudkom č. k. 31Cb/60/2018-1291 zo 7. júna 2021 v spojení s opravným uznesením z 23. júna 2021 priznal žalovaný nárok v rozsahu istiny a úrokov z omeškania postupníkovi, pričom rozsudok v tejto časti nadobudol právoplatnosť 3. júla 2021. Dodávateľ podaním doručeným 2. decembra 2021 zobral svoju žalobu v napadnutom konaní v celom rozsahu spať s poukazom na odpadnutie dôvodu sporu a zároveň navrhol nepriznať náhradu trov konania sťažovateľke z dôvodov hodných osobitného zreteľa. Okresný súd napadnutým uznesením (v poradí druhým, pozn.) rozhodol o nároku na náhradu trov konania (prvé bolo zrušené odvolacím súdom, pozn.) tak, že náhradu trov konania nepriznal žiadnej zo strán. V odôvodnení svojho napadnutého uznesenia okresný súd argumentoval tým, že je nesporné, že zastavenie napadnutého konania procesne zaviniť dodávateľ z dôvodu doručenia späťvzatia návrhu, ale dôvody hodné osobitného zreteľa podľa názoru okresného súdu odôvodňovali aplikáciu postupu podľa § 257 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“). Za tieto označil dlhodobé omeškanie sťažovateľky so zaplatením dlhu a odmietnutie vyplatenia žalovanej pohľadávky dodávateľovi, ako aj postupníkovi počas celého trvania premlčacej doby. Okresný súd bol toho názoru, že sťažovateľka zadala dôvod na podanie žaloby oboma žalobcami, ktorí konali v záujme predídania premlčania žalovanej pohľadávky (bod 14 napadnutého uznesenia okresného súdu).

3. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu podala sťažovateľka odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) napadnutým uznesením tak, že rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. V odôvodnení krajský súd uviedol, že dodávateľ už v žalobe v pôvodnom konaní dôvodil tým, že ako pôvodný veriteľ podáva svoju žalobu z dôvodu právnej istoty, pretože sťažovateľka popiera platnosť zmluvy o postúpení žalovanej pohľadávky, aby sa predišlo riziku premlčania uplatneného nároku v prípade, že by okresný súd v konaní (vedenom pod sp. zn. 31Cb/60/2018) dospel k záveru o neplatnosti postúpenia spornej pohľadávky (bod 22 napadnutého uznesenia krajského súdu). Dôvody, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nároku, a postoj strán sporu v konaní považoval za relevantné vo vzťahu k novej aplikácii § 257 CSP. Uviedol, že odvolaciemu súdu z jeho rozhodovacej činnosti v iných obdobných sporoch, kde vystupovala sťažovateľka ako žalovaná, je známe, že sťažovateľka je opakovane v dlhodobom omeškaní s platením svojich záväzkov voči svojim dodávateľom, čo vyústilo do stavu, že jej veritelia pristúpili k postúpeniu svojich pohľadávok postupníkovi, ktorý po márných návrhoch na uzatvorenie splátkových kalendárov pristúpil k súdnemu vymáhaniu pohľadávok (bod 32 napadnutého uznesenia krajského súdu). Sťažovateľka v týchto sporoch svoju obranu založila na tvrdení neplatnosti samotných zmlúv o postúpení, pričom odmietala dobrovoľne uhradiť svoje záväzky aj postupcom, ako aj pôvodnému veriteľovi ako dodávateľovi. Krajský súd bol toho názoru, že sťažovateľka sa ani len nepokúsila rozptýliť pochybnosti dodávateľa v tomto smere (body 33 a 34 napadnutého uznesenia krajského súdu). Vychádzajúc z uvedeného, uzavrel, že v okolnostiach veci nešlo ani o prekvapivé rozhodnutie, ani o nedôvodnú aplikáciu § 257 CSP okresným súdom, preto dôvody spočívajúce v tom, kto svojím konaním zadal dôvod na podanie

žaloby a zároveň odmietavý postoj sťažovateľky voči obom žalobcom, považoval za dôvody hodné osobitného zreteľa (body 39 a 41 napadnutého uznesenia krajského súdu).

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je nesúhlas so závermi uvedenými v odôvodnení napadnutého uznesenia okresného súdu a rovnako aj krajského súdu, ktoré podľa názoru sťažovateľky nezakladali dôvody na aplikáciu § 257 CSP. Závery vo veci konajúcich súdov, že žaloba bola podaná len z opatrnosti v záujme predídenia premlčania pohľadávky, považuje za svojvoľné a nerešpektujúce judikatúru v tomto smere. Tvrdí, že žalobca bol zastúpený advokátom, a preto podať žalobu s cieľom – uvidíme čo bude a ako to dopadne, nepovažuje za okolnosť hodnú osobitného zreteľa. Aplikácia § 257 CSP musí zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať výnimočný charakter. Zároveň je toho názoru, že ide o prekvapivé rozhodnutie, pretože zastáva názor, že súd je v prípade použitia § 257 CSP povinný vytvoriť procesný priestor umožňujúci vyjadriť stranám sporu svoje stanovisko, teda má právo byť explicitne vyzvaná, aby včas k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila stanovisko s poukazom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Čeppek proti Českej republike sťažnosť č. 9815/10. Zároveň tvrdí, že v okolnostiach veci bol aplikáciou § 257 CSP popretý účel a zmysel tejto právnej úpravy. Ide v zásade o opakovanie tých istých námietok, ktoré boli prezentované pred všeobecnými súdmi. Sťažovateľka, vychádzajúc zo svojich úvah, tvrdí, že okresný súd a krajský súd napadnutými uzneseniami arbitrárne, v rozpore s princípmi civilného procesného práva zasiahli do jej práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V nadväznosti na to vyvodzuje aj porušenie svojho základného práva na rovnaké zaobchádzanie v zmysle čl. 12 ústavy napadnutými uzneseniami vo veci konajúcich súdov. V princípe ide o zopakovanie už uplatnenej argumentácie pred všeobecnými súdmi spojenej s námietkou, že ani krajský súd nedal uspokojivé odpovede na sťažovateľkine argumenty v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Reálne uplatnenie základného práva na súdnu ochranu predpokladá, že účastníkovi súdneho konania sa súdna ochrana poskytne v zákonom predpokladanej kvalite, pričom výklad a používanie príslušných zákonných ustanovení musí v celom rozsahu rešpektovať uvedené základné právo účastníkov garantované v čl. 46 ods. 1 ústavy (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

6. Výklad a aplikácia zákonných predpisov zo strany všeobecných súdov musí byť preto v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu, ktorým je poskytnutie materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov konania. Aplikáciou a výkladom týchto ustanovení nemožno obmedziť toto základné právo v rozpore s jeho podstatou a zmyslom (IV. ÚS 77/02, IV. ÚS 214/04, II. ÚS 249/2011, IV. ÚS 295/2012).

7. Ústavný súd opakovane (z najnovšej judikatúry napr. II. ÚS 303/2017, II. ÚS 383/2017, II. ÚS 566/2018, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 178/2019) judikuje, že považuje rozhodovanie všeobecných súdov o trovách konania za integrálnu súčasť civilného procesu a je zásadne výsadou všeobecného súdnictva.

8. Ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba celkom výnimočne, a to v prípadoch, ak samotné rozhodnutie všeobecného súdu je takým excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces alebo ide o také extrémne vybočenie z princípu spravodlivosti, že je spôsobilé zasiahnuť do ústavnoprávnej roviny, a teda i do práv účastníka konania, ktorý podal ústavnú sťažnosť. Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovaného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012, II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novšej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016, II. ÚS 506/2018, II. ÚS 494/2018, II. ÚS 566/2018).

9. Skutočnosť, že ústavný súd rozhodnutia o trovách konania meritórne preskúmava iba výnimočne, ešte neznamená, že takýmito rozhodnutiami by nemohlo dôjsť k porušeniu práv sťažovateľov. Ústavný súd už v minulosti rozhodol o porušení práv sťažovateľov rozhodnutiami všeobecných súdov o trovách konania, a to napríklad v prípadoch nerešpektovania príslušných ustanovení zákona, resp. vyhlášky (II. ÚS 82/09, I. ÚS 119/2012, II. ÚS 536/2018), a tiež v prípade nedostatočného odôvodnenia právnych záverov všeobecného súdu (I. ÚS 423/2010).

10. Tieto zásady týkajúce sa vzťahu ústavného súdu a všeobecných súdov pri ochrane ústavnosti, ktoré možno vyvodit' z doterajšej konštantnej judikatúry ústavného súdu, boli relevantné aj v danej veci. Z týchto hľadísk preto ústavný súd posudzoval aj sťažovateľkou napadnuté uznesenia okresného súdu a krajského súdu.

III.1. K napadnutému uzneseniu okresného súdu

11. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu bola sťažovateľka oprávnená podať odvolanie, čo aj využila. Odvolanie predstavovalo účinný prostriedok, prostredníctvom ktorého krajský súd poskytoval ochranu právam zaručeným ústavou a medzinárodnými zmluvami, ktorých porušenie sťažovateľka namieta v ústavnej sťažnosti. Je tak naplnená ústavná podmienka na aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý ústavnému súdu odníma právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv i práva podľa dohovoru rozsudkom odvolacieho súdu.

12. Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K napadnutému uzneseniu krajského súdu

13. V nadväznosti na uvedené sa ústavný súd zameril na odôvodnenie napadnutého uznesenia a skúmal, či jeho obsah poskytuje dostatok dôvodov a argumentov pre prijatie záveru o sťažovateľkou namietanej arbitrárnosti.

14. Ústavný súd po preskúmaní obsahu napadnutého uznesenia krajského súdu konštatuje, že jeho právne závery sú v napadnutom rozhodnutí zdôvodnené riadne, zrozumiteľným spôsobom. Krajský súd vo svojom rozhodnutí dostatočne argumentačne ozrejmil, prečo a z akých dôvodov nepriznal uplatnený nárok na náhradu trov konania ani jednej zo strán. Úvaha krajského súdu v reakcii na odvolacie dôvody je v rámci okolností veci legitímna, preto ústavný súd konštatuje, že z tohto hľadiska jeho rozhodnutie nie je možné považovať za arbitrárne ani svojvoľné.

15. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného a rozsahu námietok sťažovateľky, preto považuje odôvodnenie napadnutého uznesenia za dostatočné, rešpektujúce zákonnú úpravu v rámci vznesených námietok.

16. Posúdenie otázky, či okolnosti posudzovanej veci zakladajú možnosť aplikácie § 257 CSP, ktorou je prelomená zásada procesnej zodpovednosti za neúspech či zastavenie konania, musí byť v princípe preskúmateľné, teda riadne a aj racionálne zdôvodnené. Zároveň musí ísť o výnimočné okolnosti.

17. Vychádzajúc z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu, je možné vyvodiť, že odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že za okolnosti hodné osobitného zreteľa možno považovať procesnú situáciu, ktorá nastala v dôsledku postoja sťažovateľky, teda okolností, ktoré viedli k podaniu žaloby, ako aj jej postoj v súdnom konaní (k tomu pozri rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2MCdo/17/2009).

18. Práve postoj sťažovateľky a jej neopodstatnené odmietanie uhradiť svoj záväzok, či už dodávateľovi, alebo postupníkovi, viedol oboch žalobcov k záveru o nutnosti podať žalobu, a to z dôvodu sťažovateľkou tvrdenej neplatnosti postúpenia spornej pohľadávky pred samotným uplatnením nároku na súde a neskôr aj v podobe jej procesnej obrany v súdnom konaní v kontexte plynutia premlčacej doby. V prípade uplatnenia nároku len samotným postupníkom a posúdenia postúpenia nároku ako neplatného v súdnom konaní by hrozilo, že by došlo k zamietnutiu žaloby postupníka z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie v spore. Vzhľadom na spornosť platnosti postúpenia namietaného sťažovateľkou len súd mohol rozhodnúť o ne/platnosti postúpenia bez ohľadu na právny názor či už sťažovateľky, alebo žalobcov. Zároveň počas tohto obdobia by v prípade neuplatnenia nároku na súde dodávateľom ako postupcom plynula premlčacia doba na uplatnenie nároku jemu samostatne a hrozilo by premlčanie nároku.

19. Z pohľadu dôvodnosti obrany sťažovateľky proti uplatnenému nároku vo vzťahu k obom žalobcom je potrebné konštatovať, že táto nebola dôvodná ani vo vzťahu k existencii nároku, ani vo vzťahu k platnosti postúpenia, preto možno urobiť záver, že sťažovateľka sa bránila z hľadiska hmotného práva vo vzťahu k uplatnenému nároku žalobou neúspešne. Jediný jej úspech v konaní bol procesný úspech v tom zmysle, že vo vzťahu k jednému zo žalobcov bolo potrebné vzhľadom na výsledok sporu vziať žalobu späť. Vychádzajúc z uvedeného procesného úspechu voči jednému zo žalobcov, sťažovateľka namieta, že krajský súd jej arbitrárne v rozpore s procesnými pravidlami napadnutým uznesením nepriznal nárok na náhradu trov konania.

20. Ústavný súd, vychádzajúc z už uvedeného, považuje právny záver krajského súdu uvedený v odôvodnení napadnutého uznesenia o potrebe aplikácie zákonného korektívu zodpovednosti za procesný neúspech podľa § 257 CSP za primeraný a ústavne akceptovateľný a v konečnom dôsledku aj spravodlivý. Podľa názoru ústavného súdu by sťažovateľka vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci v prípade akceptovania jej argumentácie v rozpore s princípmi spravodlivosti profitovala z toho, že špekulatívne odmietala uhradiť svoje záväzky z dôvodov, ktoré v súdnom konaní neobstáli, a to len s poukazom na jej procesný úspech vo vzťahu k jednému zo žalobcov a za okolností, že o kardinálnej spornej otázke (platnosti postúpenia) nastolenej samotnou sťažovateľkou, ktorá bola zároveň aj jediným explicitne uvedeným dôvodom podania žaloby zo strany dodávateľa, bol oprávnený s konečnou platnosťou rozhodnúť len súd.

21. Sťažovateľka tiež namietala tzv. prekvapivosť rozhodnutia s poukazom na to, že v prípade použitia § 257 CSP mala byť explicitne vyzvaná, aby k prípadnej aplikácii § 257 vyjadrila stanovisko. Poukazovala pri tom na konkrétne rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (pozri bod 4 tohto uznesenia). Ústavný súd konštatuje, že toto právo jej v napadnutom konaní rozhodne upreté nebolo, sťažovateľka mala možnosť sa vyjadriť k navrhutej aplikácii § 257 CSP, keďže súčasťou späťvzatia žaloby bola protistranou uplatnená argumentácia protistrany o existencii konkrétnych dôvodov hodných osobitného zreteľa vo väzbe na rozhodovanie súdu o náhrade trov konania a potrebe moderácie v tomto smere podľa § 257 CSP. Rovnako mala možnosť vyjadriť sa k možnosti aplikácie § 257 CSP aj po skoršom zrušujúcom uznesení krajského súdu (č. k. 4Cob/68/2022-1172 z 11. augusta 2022), ktorý okresnému súdu vytkol, že sa nevysporiadal s argumentáciou protistrany, ktorá sa domáhala aplikácie § 257 CSP, a neodôvodnil, prečo označené ustanovenie neaplikoval, čo bolo aj nosným dôvodom zrušenia výroku o náhrade trov konania. V neposlednom rade mala sťažovateľka možnosť sa k aplikácii predmetného ustanovenia CSP vyjadriť v rámci svojho odvolania, preto ústavný súd túto jej argumentáciu o prekvapivosti rozhodnutia a nemožnosti zaujať stanovisko k novej a aj výslovne navrhutej aplikácii § 257 CSP odmietol ako nedôvodnú.

22. Ústavný súd v súhrne konštatuje, že krajský súd primeraným spôsobom a náležite odôvodnil svoje napadnuté uznesenie a neexistuje relevantná súvislosť medzi označeným základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 ods. 1 listiny a právom na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a v nadväznosti na to ani základným právom na rovnaké zaobchádzanie podľa čl. 12 ústavy na jednej strane a napadnutým uznesením krajského súdu na strane druhej z dôvodov uvádzaných v sťažnosti. Preto sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

23. V dôsledku odmietnutia ústavnej sťažnosti v celom rozsahu sa už ústavný súd ostatnými návrhmi obsiahnutými v sťažnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. novembra 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu